

- Jan Angelo Zeyer (1878 – 1945)

varianta B a C

Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 589

I. Zahraniční cesty a pobyt v Bruggách

Mladý Jan Angelo Zeyer se na radu svého profesora ak. malíře Václava Brožíka vydává, po svých studiích na pražské výtvarné akademii (1896-1900), na umělecko – poznávací cesty po Evropě i po světě. V letech 1906 až 1913 se usadí v belgických Bruggách. Roudnický mecenáš a zakladatel obrazové galerie, August Švagrovský, Jana Angela finančně i psychicky podporuje.

DOK 1: Dopis Angela Zeyera Augustu Švagrovskému

(...) Děkuji Ti, že jsi mi obstaral ty věci (...) Na jaře přivezu 3-4 veliké hotové věci. Bude v tom všechno, co toho času jsem mohl udělat – ale je to „šófl“ bilance (...) jediná má útěcha je, že jsem dělal, a kdybych si udělal slabé iluze, že se něco snad prodá, abych získal prachy k dalším podnikům, jak živ by to nikdo nespátřil.

(...) Zatoužil jsem vědět, co se děje u nás [v Čechách]. Nemoh bys mi občas poslat „Čas“ nebo „Volné směry“? Vrátil bych ti to zase.

Zdroj: Fond pozůstalost J. A. Zeyera, Galerie moderního umění Roudnice nad Labem

- Z oslovení dopisu zjisti, v jakém příbuzenském poměru byli Zeyer a Švagrovský.

- Kdy a kde byl dopis napsán? Opiš příslušnou pasáž.
- Jaké město je zobrazeno na pohledu a o čem to vypovídá vzhledem k Zeyerovým cestám (viz popisek vlevo dole pod obrázkem)?
- Charakterizuj finanční situaci malíře Zeyera na základě ukázky. Dokázal si na sebe vydělat jen ze své umělecké činnosti? Za co asi Švagrovskému v dopise děkuje.
- Co požaduje od Švagrovského? Uveď názvy obou časopisů o umění.

II. Důstojník rakousko-uherské armády

Angelo Zeyer je v roce 1914 vyslán jako důstojník rakousko-uherské armády na krakovskou frontu. V zimě na přelomu 1915/16 pak bojuje v Kotoru a v lednu je u Lovčen vážně raněn do oka, načež se vrací do Prahy na léčení.

DOK 2: Mapa znázorňující povrch krajiny Boky kotorské (dnes na rozhraní Chorvatska a Černé Hory)

Zdroj: <https://maps.google.cz/>

Legenda k mapě:

- · - · - · státní hranice mezi Rakousko-Uherskem a Černou Horou

+ kóta vrcholu Lovčen 1769 m n.m.

 Kotor

DOK 3: Svědectví čs. legionáře Františka Kryštofa z bitvy o Lovčen

(...) Spousty hladového srbského vojska, které táhly černoorským územím, vybrakovaly vše, co bylo k snědku. A jako vždy, tak i nyní, je spojenci, nechali na holičkách (...) Bombardování Drače, útoky na lovčenskou skupinu, postup Bulharů – tyto události budí paniku (...) 21. prosince 1915 : Černoorské vojsko je pět dní bez chleba. Národ je zcela vyhladovělý...

(...) Počátkem ledna 1916 rakousko-uherské voje, osvěžené novými posilami, zkoumaly častými a silnými přepady, kde by bylo možno prolomit černoorské řady. 7. ledna zahájil nepřítel všeobecný útok. Podle prudkosti dělostřelectva bylo zřejmé, že hlavním cílem Rakušanů je Lovčen. Tisíce granáty, vybuchující s ohnivým třeskem v kamenitých stráních, drtily balvany v nesnesitelné úlomky a rozhazovaly tuto tříšť daleko na všechny strany, ohrožující na životě každého, kdo se odvážil vyjít z úkrytu.

Černoorské dělostřelectvo odpovídalo na každých sto střel jedním výstřelem, neboť byly baterie, které měly sotva 20-30 ran pro každou hlaveň. Pěchota, která po čtrnáct dní nedostávala již chleba, nemohla v tomto peklu (...) odrazit svěžího útočníka, jemuž na sta děl razilo cestu na Lovčen.

DOK 3b: Osobní dopis černoorského krále Nikoly

12. ledna 1916: Sire, vaše vojsko obsadilo dnes mé sídelní město. Černoorská vláda je nucena žádati císařskou a královskou vládu o mír (...) obracím se předem na Vás, abyste se zasadil o čestný mír tak, aby jej mohla snést důstojnost mého národa (...) Doufám, že Vaše milostivé a rytířské srdce nedopustí, abychom doznali pokoření, kterého jsem si nezasloužil.

Zdroj: Kryštof, F. Lovčen, Hradec Králové, Fr. Šupka, 1927

- Na mapě najdi údaje obsažené v legendě. Popiš povrch (reliéf) území, z kterého nastoupila boj R-U vojska a na druhé straně černoorská-srbská armáda. Proč byl Lovčen tak strategicky důležité místo?
- O jakých spojencích se v textu nepřímo mluví (vyjdi z opozice Centrálních mocností a Dohody)?
- Charakterizuj stav černoorské a R-U armády na počátku bitvy o Lovčen.
- Proč myslíš, že důstojník Angelo Zeyer utrpěl zranění oka? Co ho mohlo zranit? (vyjdi z textu).
- Co černoorský král Nikola ve svém dopise žádá? Obrací se přitom na představitele určitého státu. Uhodni jméno panovníka i státu. Na jaké vlastnosti panovníka apeluje?
- Autorem DOK 3 je čs. legionář v srbské armádě František Kryštof. Na druhé straně barikády je zase osobní příběh důstojníka Angelo Zeyera v rakouské

uniformě. Zamysli se nad tím, co měly obě osobnosti společné a rozdílné. Jaká byla asi jejich motivace a bojové nadšení?

Angelo Zeyer	František Kryštof
Společné oběma:	

- Kdo přesně se střetl na srbsko – černohorské frontě (armády kterých států, kdo proti komu)? Vyjdi z textu.

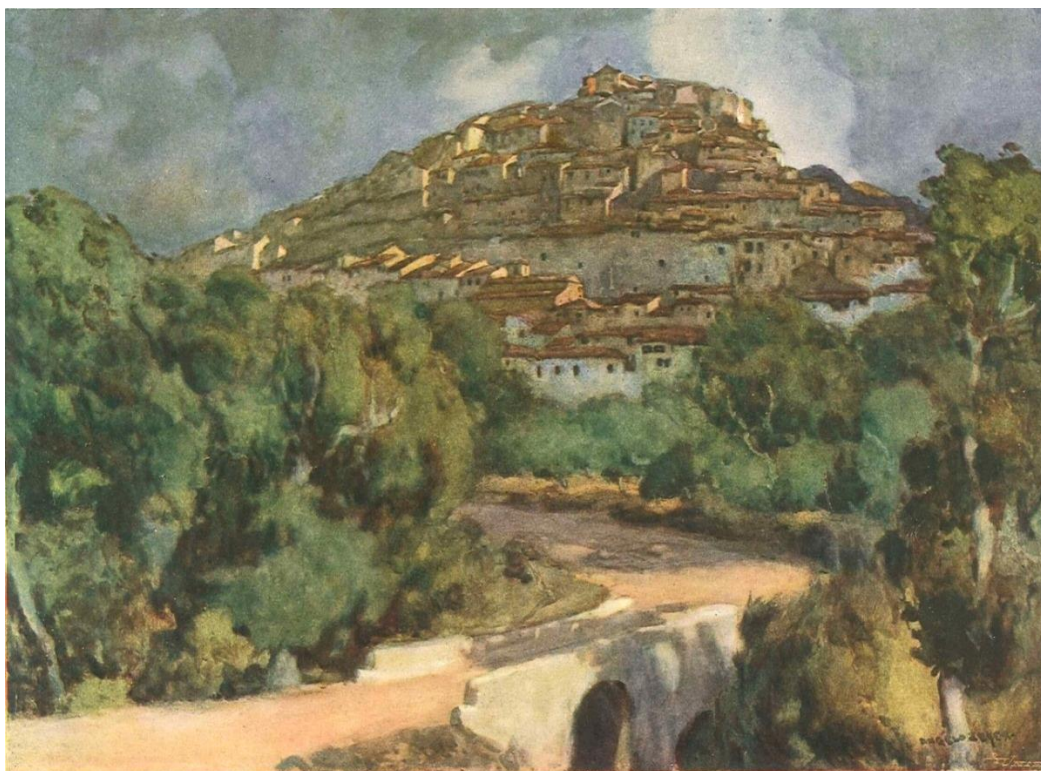
..... X

.....

III. Legionář na italské frontě

V posledních dvou letech války (1917-18) se Angelo Zeyer angažuje ve prospěch čs. legie v Itálii. Po válce se vrací, aby obrazem zachytil památná místa bitev a města se sídly velitelství čs. vojenských pluků a praporů.

DOK 4: Angelo Zeyer: Padula

Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 496

Od roku 1915, kdy Itálie vstoupila do války na straně Dohody, proudili zajatí vojáci do nitra Itálie, kde byli internováni v zajateckých táborech. Jedním z nich byla Padula.

DOK 5: Zajatecký tábor vojáků z c. k. armády

Historický klášter padulský stal se tedy od listopadu 1915 táborem rakousko-uherských zajatců (...) Byli to Němci a Maďaři, kteří projevovali příliš okatě své rakušácké smýšlení, čímž pobouřili hlavně Jihoslovany, takže došlo až ke rvačce.

(...) Hmotné postavení zajatců bylo na poměry dosti dobré, každý měl svůj kavalec, slavník, polštář, dvě pokrývky a prostěradla (...) Strava byla hojná a výživná.

Velký příliv [zajatců] nastal v srpnu [1916] po bitvě u Gorice. V prvním roce války umísťovali totiž Italové zajatce pouze ve starých budovách, snad v domnění, že válka brzy skončí a zajatců nebude mnoho. Později teprve začaly se stavět dřevěné baráky, v nichž se dalo na poměrně malé ploše ubytovati mnoho lidí... V listopadu byli již všichni zajatí přemístěni z kláštera do baráků. Místnosti byly přeměněny na kanceláře, skladiště a nemocnici. Zhoršení stavu bylo pozorovati i na stravě. Od 1. prosince nedostávali zajatci ráno kávy, nýbrž sýr, kaštany, pomeranče, ořechy a slanečky. Maso dáváno jen třikrát týdně, dávka chleba zmenšena.

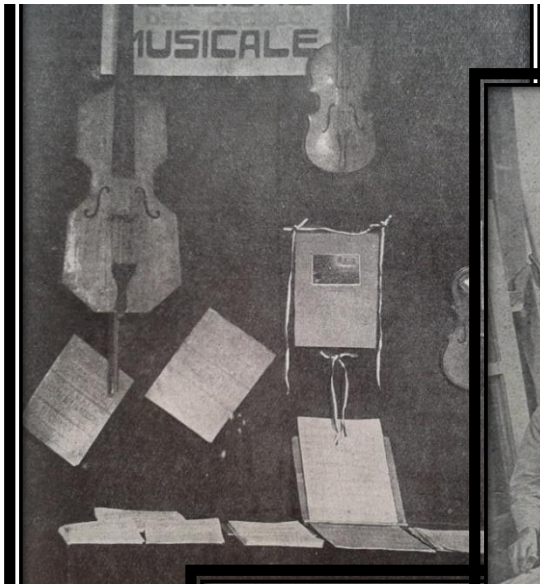
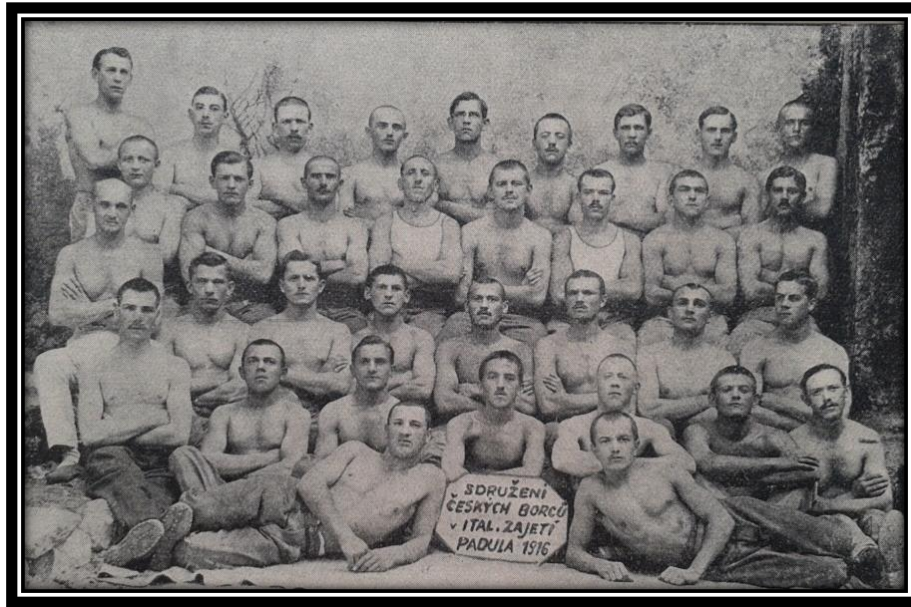
Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 72-160

- Jmenujte místo internace rakousko-uherských zajatců v Itálii a řekněte, s jakými národnostmi bychom se zde mohli setkat (vyjděte z textu).
- Popište kvalitu života v zajateckém táboře a jeho proměnu v letech 1915-1916. Proč se začaly stavět, tzv. dřevěné baráky?
- Na základě obrazových dokumentů (DOK 6A-F) popište aktivity zajatců. Jak myslíš, že se společné činnosti mohly promítnout do soužití vícenárodnostních zajatců?

DOK 6A-F: Snímky ilustrující aktivity zajatců, čs. dobrovolníků

Zdroj: Bednařík, F. V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918, Praha, Památník odboje, 1927, s. 140-230

DOK 7: Čs. dobrovolnický sbor v Santa Maria capua vetera

V polovině ledna 1917 ožil zajatecký tábor v Santa Marii Capua Vetere nebývalým ruchem. Směs národností, jaká mezi rakousko-uherskými zajatci do té doby v táboře panovala, pozbývala pestrosti. Němci, Maďaři a ostatní kvapně opouštěli tábor, aby postoupili svá místa zajatcům československým, pro něž byl výhradně tento tábor určen... měli trávit zajatecký život ve společnosti své národnosti. Stěhování národů v malém! (...) Přijeli z janovských pevností, Cassina, Paduly, atd.

*(...) Na to vše (**Český dobrovolnický sbor, Sokol** atd.) hleděli italští důstojníci s podivem, ale různými pocity. Někteří nepřáli těmto zajateckým novotám a byli by bývali raději viděli, aby zajatci nečinně leželi a ponechali své velitele v klidu jejich ústraní válečného. Jiní však, a bylo jich dosti, se zájmem sledovali čilé vření v táboře a těšili se z nadšení československých zajatců i jejich zábav a kulturního povznesení.*

(...) Musil přijít bratr poručík [Angelo] Zeyer, aby odkryl ve skupině našich bratří Kopeckých staré tradice, zděděné po otci v umění panáčkového divadla. Jeho přičiněním si mohli Kopečtí postavit divadélko a opatřit loutky a uspořádali první představení.

Zdroj: Laška, J. *Jak se naši hoši baví na frontě*, in: V boj, 1918

- Co bylo příčinou zvýšené spolkové a kulturní aktivity československých zajatců od roku 1917?
- Jaká dvě sdružení se stala páteří organizace čs. zajatců v roce 1917? Jak na ně nahlíželi italští velitelé?
- Jak se zasloužil Angelo Zeyer o povznesení kulturního života mezi čs. dobrovolníky, později vojáky legionáři?

DOK 8A: Vznik čs. vojska v Itálii

Koncem března [1918] bylo tedy zásadně rozhodnuto, že československé vojsko v Itálii postaveno. Smlouva byla podepsána z italské strany Orlandem, za ČSNR Štefánikem (...) Královská italská vláda uznává existenci jednotného a samosprávného čs. vojska, podřízeného v národním, politickém a právním ohledu autoritě Národní rady zemí československých (nynější ústředí v Paříži, 18 rue Bonaparte).

Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 532

DOK 8B: Někdejší ústředí ČSNR

Zdroj: osobní fotografie, Jan Lorenc

- Vyhledej (v encyklopedii či na internetu) hesla Orlando, ČSNR a Štefánik. Napiš, co nebo koho značí.
- Komu bylo čs. vojsko výlučně podřízeno? Jaká instituce se dnes nachází v budově tehdejšího ústředí ČSNR (viz DOK 8B)?
- Seřaď chronologicky následující pojmy a přiřaď letopočty:

zajatecký tábor - čs. vojsko - Československý dobrovolnický sbor - 1918 - 1915 - 1917

1. _____

2. _____

3. _____

DOK 9A: Angelo Zeyer: Riva

Zdroj: Kol. *Zlatá Praha legiím*, Praha, Otto, 1928, s. 51

Poručík Jan Angelo Zeyer, velitel 2. kulometné rotý čs. armádního sboru v Itálii v roce 1918, na svém obraze zachytil poválečnou Rivu spjatou s osudem československého důstojníka legionáře Aloise Štorcha. Ten se dostal z rakouských zákopů k Italům a vstoupil do čs. legie, kde následně vykonával službu výzvědčíka čs. vojska v Itálii.

DOK 9B: Legionář Alois Štorch před rakouským soudem v městě Riva

Když Štorch a Šmarda [výzvědčíci] byli zpozorováni a zajati, naložili je a odvezli do Rivy (...) Prozradili je tlumoky, které byly na břehu nalezeny a v nichž zůstala líčidla a italský chléb (...) Druhý den večer [4. července 1918] začal soud (...) Státní návladní žádal pro oba trest smrti, protože prý sběhli k nepříteli a chtěli v jeho službách prováděti činy ke škodě rakouské armády. Štorch byl jako zběh a velezrádce odsouzen k smrti šibenicí.

(...) Když se o popravě dozvěděl italský generál Graziani, vyžádal si svolení vyšších velitelství, aby za odvetu italská děla střílela na Rivu, což také bylo ještě téhož dne vykonáno.

Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 851-853

- Popiš stručně aféru Aloise Štorcha na základě DOK 9B (strana vyšetřovatelů (stát) a vyslychaného, důvod odsouzení, co ho usvědčilo, rozsudek).
- O čem vypovídá obraz A. Zeyera: *Riva*?
- V první světové válce se užívalo nejenom palných zbraní, ale také mj. (dez)informačních kampaní např. v podobě letáků shazovaných letadly do nepřátelských zákopů. Urči hypotetické autory následujících dvou rozdílných zpráv (9C,D). Jaká byla motivace pisatele, jaké publikum oslovoval a čeho chtěl dosáhnout?

9C

...Štorch odmítl pokrmy a nápoje, které mu byly nabízeny, a jen prosil vojenského kněze, aby pozdravoval jeho matku. Svého činu nelitoval a naopak tvrdil, že konal jen svou vlasteneckou povinnost.

9D

...tvrzení, že Štorch prosil kněze, aby požádal jeho jménem za odpuštění představené a kamarády, jimž svým činem způsobil škody...

Zdroj: Bednařík, F. c. d., s. 853-854

DOK 10: Angelo Zeyer a muzeum v Roveretu

K součinnosti byl také vyzván Památník odboje, jenž v jedné z nejkrásnějších síní vytvořil zásluhou malíře Angela Zeyera důstojné čs. oddělení. O udržování naší síně se za podpory Památníku odboje stará správa musea s nesmírnou péčí. Museum bylo otevřeno 12. října 1921 za přítomnosti italského krále. Tím slouží čs. oddělení válečného musea v Roveretu nejen k uctění památky mrtvých a zvěčnění činů italské legie, ale tak k propagaci znalosti o československém národě za hranicemi.

Zdroj: Bednařík, F. *V boj! Kronika čsl. legie v Itálii 1915-1918*, Praha, Památník odboje, 1927, s. 916

- Jak se jmenovala organizace pečující o muzeum a koho pověřila jeho vyzdobením? Kolik let uplynulo od konce války, když bylo muzeum otevřeno?
- V jakém městě se muzeum nachází a jaký je jeho účel?

Shrnutí:

- Vyjmenuj fronty a bojiště, kde bojoval Angelo Zeyer a ukaž je na mapě:
 1.fronta
 2.fronta, bitva o
 3.fronta
- Na které frontě působil jako legionář? Které evropské země Zeyer navštívil a čím se zasloužil o prestiž čs. legionářů (potažmo čs. národa) v cizině, resp. v Itálii?

©ČŠBH, o. s. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>
Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu
Podpora vzdělávání v jazycích národních menšin a multikulturní výchovy v roce 2013. Mediální partner: Český
rozhlas – Radio Praha